

**KRYTERIA WYMAGAŃ NA POSZCZEGÓLNE OCENY SZKOLNE
W ZAKRESIE WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI Z JĘZYKA POLSKIEGO**

I. Uczeń otrzymuje oceny za:

- odpowiedź ustną,
- pisemne prace klasowe (wypracowania),
- kartkówki,
- sprawdziany wiadomości i znajomości treści lektur,
- samodzielnie opracowany materiał poszerzający wiadomości (np. referat, zestawy bibliograficzne, projekt inscenizacji, elementy wykładu, prezentacje),
- aktywność na lekcjach.

II. Ocena semestralna i ocena roczna są ustalane na podstawie zaangażowania ucznia i osiągniętych przez niego efektów nauczania. Przy ich wystawianiu obowiązuje średnia ważona.

1. Na ocenę semestralną i roczną z przedmiotu ma wpływ systematyczność i pracowitość ucznia, bieżące przygotowanie do lekcji, aktywny udział w zajęciach.
2. Laureaci konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim lub ponadwojewódzkim oraz laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych otrzymują z danych zajęć edukacyjnych celującą roczną ocenę klasyfikacyjną.

III. Ustalenia ogólne

1. Na zajęciach wszyscy wzajemnie się słuchają i szanują.
2. Wyposażenie każdego ucznia obejmuje podręcznik i zeszyt. Na lekcjach poświęconych omawianiu lektury obowiązkowy jest tekst lektury (dopuszczalny jeden egzemplarz na dwie osoby).
3. Uczeń powinien uzyskać min. 5 ocen cząstkowych w semestrze.
4. Uczeń ma prawo wglądu do ocenionych prac pisemnych. Prawo to przysługuje również rodzicowi ucznia.
5. Sprawdzone i ocenione różne prace uczniowskie nauczyciel przechowuje do końca danego roku szkolnego.

6. Prace klasowe i sprawdziany oceniane są według skali:

- celujący – 95% - 100%,
- bardzo dobry – 90% - 94%,
- dobry – 75% - 89%,
- dostateczny – 55% - 74%,
- dopuszczający - 40% - 54%,
- niedostateczny – 0% - 39%.

7. Kartkówki oceniane są według skali:
  - celujący – 95% - 100%,
  - bardzo dobry – 90% - 94%,
  - dobry – 75% - 89%,
  - dostateczny – 55% - 74%,
  - dopuszczający - 50% - 54%,
  - niedostateczny – 0% - 49%.
8. Podczas ustalania wyniku procentowego obowiązuje matematyczna zasada zaokrąglania do liczby całkowitej.
9. Z jednej pisemnej formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów może uzyskać tylko jedną ocenę. Ocena z poprawy zastępuje ocenę niedostateczną.
10. Do uzyskanych przez ucznia ocen bieżących przyporządkowuje się określoną wagę zawierającą się w przedziale od 1 do 4:
  - a. Prace klasowe – (wypracowanie typu maturalnego) – 3,
  - b. Sprawdziany z epoki – 4,
  - c. Kartkówki i odpowiedź ustna – 2,
  - d. Pozostałe formy – 1.

IV. Formy kontroli osiągnięć ucznia.

1. Prace klasowe, sprawdziany, treści lektury, wypracowania są obowiązkowe. (Uczeń nieobecny na lekcji uzupełnia braki).
2. Formy pisemne sprawdzające wiedzę (prace klasowe, sprawdziany) są zapowiedziane z przynajmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
3. Uczeń nieobecny na sprawdzaniu wiedzy i umiejętności za pomocą form wymienionych w punkcie 2 ma obowiązek napisać je w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Termin powinien być ustalony niezwłocznie po powrocie ucznia do szkoły.
4. W przypadku, gdy uczeń nie dotrzymuje terminu i uchyla się przed sprawdzeniem jego wiedzy i umiejętności, o sposobie i terminie przeprowadzenia kontroli zdecyduje sam nauczyciel.
5. Uczeń ma obowiązek na bieżąco uzupełniać wiedzę i notatki (w tym zadania domowe) z zajęć, na których był nieobecny.
6. Każdy uczeń ma prawo prosić nauczyciela o dodatkowe wyjaśnienia, wskazówki lub skorzystać z konsultacji.
7. Uczeń samodzielnie poszerza swoje wiadomości i umiejętności. Korzysta z różnych źródeł informacji.
8. Praca na lekcji jest uzupełniana samodzielną pracą w domu.

9. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny niedostatecznej ze sprawdzianu i pracy klasowej w terminie 14 dni od otrzymania sprawdzonej pracy.
10. Po omówieniu wyników prac pisemnych uczniowie oddają je nauczycielowi, u którego są one przechowywane do końca roku szkolnego.
11. Uczeń ma prawo jeden raz w semestrze (na początku zajęć) zgłosić nieprzygotowanie do lekcji lub brak zadania domowego, co zostanie odnotowane w dzienniku. Sytuacja ta nie dotyczy jednak nieprzeczytania lektury.
12. Każda praca uczniowska musi być samodzielna. W przypadku plagiatu (dosłownym wykorzystaniu materiału z mediów: Internetu, prasy, opracowań itp.) uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości jej poprawy.
13. Uczeń ma obowiązek napisać i oddać zaległą domową pracę pisemną nie później niż 3 dni po terminie.
14. Każde wypracowanie domowe musi być podpisane, zatytułowane, z datą na marginesie.
15. W II semestrze formy sprawdzające wiedzę i umiejętności mogą zawierać treści (materiał) z semestru I.
16. Indywidualne przypadki spowodowane sytuacjami życiowymi rozpatrywane są oddzielnie.

KLASA I

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń potrafi:

- wymienić bohaterów poznanych dzieł literackich, podać kolejność zdarzeń, wskazać czas i miejsce akcji,
- określić ramy chronologiczne epok literackich (starożytności, średniowiecza, renesansu, baroku i oświecenia),
- odtworzyć z pamięci definicje podstawowych nazw i pojęć związanych z epoką, (np. *mit*, *topos*, *tragizm*, *archetyp*, *politeizm*, *monoteizm*, *asceza*, *teocentryzm*, *humanizm*, *sarmatyzm*, *oświecenie* i inne).
- wykazać się znajomością podstawowych gatunków literackich (poznanych poprzez lekturę i analizę konkretnych utworów – epos, tragedia, legenda, fraszka, tren, sonet, bajka, satyra, poemat heroikomiczny),
- wymienić wzorce osobowe poszczególnych epok (starogrecki ideał człowieka, asceta, rycerz, humanista, Sarmata, człowiek oświecony),
- korzystać z podręcznika,
- wypowiadać się w przewidzianych programem formach (rozprawka, streszczenie, notatka, przemówienie),
- streszczać wybrane utwory literackie i teksty kultury,
- systematycznie odrabiać prace domowe,
- prowadzić systematycznie zeszyt przedmiotowy,
- przygotować ad hoc i wygłosić krótką wypowiedź argumentacyjną (interpretacja obrazu w oparciu o wybrany tekst kultury),
- interpretować różnorodne teksty kultury.

Uczeń zna:

- utwory literackie lub fragmenty wskazane w podstawie programowej, poznane w toku pracy na lekcji: **Mitologia** J. Parandowski, cz.1 **Grecja**; **Biblia** – fragmenty; Homer, **Iliada** (fragm.), **Odyseja*** (fragm.); Sofokles, **Antygona**; Dante Alighieri, **Boska Komedia*** (fragm.); **Lament świętokrzyski**; **Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią** (fragm.), **Pień o Rolandzie** (fragm.), Jan Kochanowski, **Treny*** (jako cykl poetycki); W. Szekspir, **Makbet**, **Hamlet***; Molier, **Skąpiec**, I. Krasicki, wybrana satyra, H. Sienkiewicz, **Potop** (fragmenty - jako przykład powieści historycznej o czasach baroku),

- podstawowe pojęcia dotyczące nauki o języku (np. znaczenie podstawowe i metaforyczne wyrazu, archaizm, neologizm, zapożyczenie językowe, akt komunikacji językowej, błędy językowe, najważniejsze zabytki języka polskiego).

Uczeń:

- systematycznie prowadzi zeszyt,
- odrabia prace domowe

OCENA DOSTATECZNA

Aby uzyskać ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

- wymienić główne prądy epoki oraz fakty historyczne, które miały wpływ na literaturę i sztukę (*humanizm, reformacja, kontrreformacja, klasycyzm*; znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla kultury polskiej, związek literatury klasycyzmu z działaniami reformatorskimi za Stanisława Augusta),
- scharakteryzować wzorce osobowe poszczególnych epok (starogrecki ideał człowieka, asceta, rycerz, humanista, szlachcic – Sarmata),
- wskazać gatunki typowe dla danej epoki (np. tragedia, epos – w starożytności, fraszka, sonet, tren, pieśń – w renesansie, bajkę i satyrę – w oświeceniu),
- określić cechy gatunków literackich,
- wskazać główne toposy występujące w danej epoce (np. człowiek wędrowiec, topos arkadyjski, motyw przemijania – vanitas, topos świata – teatru),
- wymienić przedstawicieli głównych kierunków w sztuce danej epoki (np. Leonardo da Vinci, Michał Anioł, P. Rubens, Rembrandt van Rijn, Canaletto).

OCENA Dобра

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

- scharakteryzować epokę nie tylko w kontekście zjawisk literackich, ale szerzej – w kontekście kulturowym,
- powiązać fakty literackie z wydarzeniami historycznymi (np. sarmacki mesjanizm z sytuacją Polski w XVII w. – *Polska przedmurzem chrześcijaństwa*, powstanie *Mazurka Dąbrowskiego* – z Legionami Polskimi, oświecenie w Polsce z reformami doby Stanisławowskiej – w dziedzinie szkolnictwa i teatru),
- przedstawić idee filozoficzne omawianych okresów i powiązać fakty literackie z nurtami filozoficznymi (np. obecność idei horacjańskich, stoicyzmu i epikureizmu w twórczości J. Kochanowskiego),
- rozwiązać problemy postawione w toku pracy nad lekturą,
- charakteryzować bohaterów literackich w powiązaniu z ogólną wiedzą o epoce,

- sporządzać samodzielnie notatki,
- gromadzić, porządkować i wykorzystywać w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł o literaturze lub innych dziedzinach sztuki,
- przedstawić sylwetki i twórczość autorów z danej epoki,
- zabrać głos w dyskusji,
- korzystać świadomie i celowo z bogactwa leksykalnego polszczyzny,
- scharakteryzować cechy językowe utworów literackich,
- sklasyfikować i objaśnić funkcje środków stylistycznych charakterystycznych dla danej epoki (np. porównanie homeryckie, epitet stały, apostrofa; przerzutnia, anafora, antyteza, oksymoron, hiperbola, inwersja, paradoks),
- znaleźć w tekście dominantę interpretacyjną,
- w zadanym tekście określić problem i ustosunkować się do niego oraz wybrać teksty kultury, które korespondują z fragmentem utworu.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

- ustalić konteksty filozoficzne, estetyczne i społeczno-polityczne oraz wykorzystać je w interpretacji utworu,
- analizować i oceniać zjawiska literackie i kulturowe danego okresu literackiego,
- przedstawić motywy, topoty i wzorce osobowych w literaturze,
- samodzielnie odkrywać w poszczególnych utworach literackich treści uniwersalne,
- cytować i komentować cytaty,
- zabrać konstruktywny głos w dyskusji,
- rozpoznawać różnorodne środki stylistyczne i określać ich funkcje,
- dowieść własnych racji w ocenie dzieł literackich, malarskich i filmowych,
- interpretować różne teksty kultury,
- dokonać analizy i korekty własnej pracy pisemnej.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- samodzielnie dokonać syntezy wiedzy o literaturze w ujęciu historyczno-literackim i uniwersalnym (dotyczy to literatury polskiej i obcej różnych epok),
- dokonać analizy i interpretacji porównawczej utworów literackich, utworu literackiego i jego ekranizacji, tekstu dramatu i spektaklu, utworu literackiego i dzieła malarskiego,

- werbalizować swoje doświadczenia i sądy czytelnicze,
- swobodnie poruszać się wśród konwencji literackich,
- rozpoznawać formy gatunkowe,
- dostrzegać zależności kompozycyjne poszczególnych partii tekstu,
- budować własne wypowiedzi ustne zgodnie z zasadami retoryki i logiki,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych odwoływać się do kontekstów filozoficznych, etycznych i estetycznych,
- świadomie zindywidualizować wypowiedź (przejawiać inwencję słowną),
- posłużyć się w pracy pisemnej oryginalną kompozycją podporządkowaną pewnemu założeniu,
- w pracy pisemnej zastosować (w zależności od potrzeb) bogactwo środków leksykalnych i figur retorycznych, związków frazeologicznych,
- swobodnie dyskutować na temat literatury i sztuki.

UWAGA!

Pozycje z gwiazdką (*) to lektury dla klasy humanistycznej (poziom rozszerzony).

KLASA II

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń potrafi:

- wymienić bohaterów poznanych dzieł literackich, podać kolejność zdarzeń, wskazać czas i miejsce akcji,
- określić ramy chronologiczne epok literackich: *romantyzmu, pozytywizmu, Młodej Polski*,
- odtworzyć z pamięci definicje podstawowych nazw i pojęć związanych z epoką (romantyzmu: *irracjonalizm, ludowość romantyczna, mesjanizm, werteryzm*; pozytywizmu: *realizm, praca organiczna, praca u podstaw*; Młodej Polski: *impresjonizm, symbolizm, naturalizm, dekadentyzm*),
- wykazać się znajomością (wymienić oraz wskazać podstawowe cechy) gatunków literackich (poznanych poprzez lekturę i analizę konkretnych utworów), w epoce romantyzmu: *ballada, dramat romantyczny, powieść poetycka, epepeja narodowa*; w pozytywizmie: *nowela, powieść, powieść realistyczna, powieść historyczna*; w epoce Młodej Polski: *sonet, dramat modernistyczny*),
- wskazać postawy utrwalone w literaturze (w epoce romantyzmu: *bohater romantyczny* (- wymienia **podstawowe** jego cechy, - zna (nazywa) różne etapy jego ewolucji); *bohater typowy dla epoki pozytywizmu* (wymienia **podstawowe** jego cechy); dekadent (jw.),
- korzystać z podręcznika,
- wygłosić z pamięci tekst poetycki albo fragment prozy,
- wypowiadać się w przewidzianych programem formach (streszczenie, notatka syntetyzująca).

Uczeń zna:

- utwory literackie lub fragmenty wskazane w podstawie programowej, poznane w toku pracy na lekcji (A. Mickiewicz, ***Dziady cz. III, Romantyczność***, wybór wierszy; J. Słowacki, ***Kordian****; B. Prus, ***Lalka***; H. Sienkiewicz, ***Potop*** (fragm.); realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska* (np. *Ojciec Goriot, Martwe dusze*); K. Przerwa-Tetmajer, J. Kasprówic, L. Staff - wybór wierszy; S. Wyspiański, ***Wesele***; F. Dostojewski, ***Zbrodnia i kara***),
- pojęcia: irracjonalizm, ludowość romantyczna, mesjanizm, prometeizm, wallenrodyzm, winkelriedyzm, werteryzm; pozytywizmu: realizm, praca organiczna, praca u podstaw, scjentyzm, utylitaryzm, egalitaryzm, emancypacja, asymilacja Żydów; Młodej Polski: impresjonizm, symbolizm, naturalizm, dekadentyzm, chłopomania, secesja),
- podstawowe pojęcia dotyczące nauki o języku: *odmiana mówiona i pisana języka, style funkcjonalne języka, stylizacja archaiczna, gwarowa i środowiskowa*.

Uczeń:

- systematycznie prowadzi zeszyt,
- odrabia prace domowe

OCENA DOSTATECZNA

Aby uzyskać ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

- powiązać fakty literackie z wydarzeniami historycznymi (aresztowania młodzieży w Wilnie jako inspirację A. Mickiewicza, powstanie listopadowe i jego wpływ na twórczość wielkich romantyków, powstanie styczniowe jako przeżycie pokoleniowe polskich pozytywistów),
- scharakteryzować postawy utrwalone w literaturze (w epoce romantyzmu: *bohater romantyczny* (-wymienia jego cechy, ilustrując je przykładami z utworu, - zna różne etapy jego ewolucji, wskazuje na różnice między nimi); *bohater typowy dla epoki pozytywizmu* (wymienia jego cechy, ilustrując je przykładami literackimi); dekadent (jw.),
- scharakteryzować cechy miłości romantycznej,
- scharakteryzować gatunki literackie popularne w omawianych epokach: w epoce romantyzmu: *ballada, powieść poetycka, dramat romantyczny*, w pozytywizmie: *nowela, powieść, powieść historyczna, powieść realistyczna*; w epoce Młodej Polski: *sonet, dramat modernistyczny, powieść młodopolska*),
- wymienić przedstawicieli głównych kierunków w sztuce danej epoki,
- wykorzystać w wypowiedziach ustnych i pisemnych wiadomości z nauki o języku.

OCENA Dобра

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

- scharakteryzować epokę nie tylko w kontekście zjawisk literackich, ale szerzej - w kontekście kulturowym,
- przedstawić idee filozoficzne omawianych okresów i powiązać fakty literackie z nurtami filozoficznymi (*idealizm romantyczny, organicyzm, założenia filozofii A. Schopenhauera, F. Nietzschego, H. Bergsona*),
- omówić romantyczną koncepcję poezji i poety,
- rozwiązać problemy postawione w toku pracy nad lekturą,
- charakteryzować bohaterów literackich w powiązaniu z ogólną wiedzą o epoce,
- sporządzać samodzielnie notatki,
- gromadzić, porządkować i wykorzystywać w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł o literaturze lub innych dziedzinach sztuki,

- przedstawić zgodnie z chronologią biografię i twórczość autorów z danej epoki,
- scharakteryzować realizm i naturalizm jako prądy dominujące w pozytywizmie, wskazać gatunki pozytywistyczne i nazwać ich cechy, podając przykłady utworów literackich,
- na wybranych przykładach (*Lalka*) omówić poetykę wielkich powieści realistycznych,
- zabrać głos w dyskusji,
- korzystać świadomie i celowo z bogactwa leksykalnego polszczyzny,
- wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach poszczególnych okresów literackich,
- sklasyfikować i objaśnić funkcje środków stylistycznych charakterystycznych dla danej epoki.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

- wskazać związki omawianych epok z kulturą powszechną,
- ustalić konteksty filozoficzne, estetyczne i historyczne oraz wykorzystać je w interpretacji utworu,
- analizować i oceniać zjawiska literackie i kulturowe danego okresu literackiego,
- odróżnić gatunki poszczególnych epok (np. wskazać podstawowe różnice między dramatem romantycznym a dramatem młodopolskim, powieścią pozytywistyczną a powieścią młodopolską),
- przedstawić sposoby funkcjonowania motywów, toposów i wzorców osobowych w literaturze,
- wskazać obecność tradycji romantycznej, pozytywistycznej i młodopolskiej w kulturze XX wieku,
- samodzielnie odkrywać w poszczególnych utworach literackich treści uniwersalne,
- cytować i komentować cytaty,
- zabrać konstruktywny głos w dyskusji,
- dowieść własnych racji w ocenie dzieł literackich, malarskich i filmowych,
- interpretować różne teksty kultury, sporządzić bibliografię na zadany temat,
- napisać recenzję przedstawienia teatralnego lub filmu,
- dokonać analizy i korekty własnej pracy pisemnej,
- napisać tekst zharmonizowany stylistycznie z celem wypowiedzi.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- samodzielnie dokonać syntezy wiedzy o literaturze w ujęciu historyczno-literackim i uniwersalnym (dotyczy to literatury polskiej i obcej różnych epok),
- dokonać analizy i interpretacji porównawczej utworów literackich, utworu literackiego i jego ekranizacji, tekstu dramatu i spektaklu, utworu literackiego i dzieła malarskiego,

- werbalizować swoje doświadczenia i sądy czytelnicze,
- swobodnie poruszać się wśród konwencji literackich,
- rozpoznawać formy gatunkowe,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych odwoływać się do kontekstów filozoficznych, etycznych i estetycznych,
- świadomie zindywidualizować wypowiedź (przejawiać inwencję słowną),
- posłużyć się w pracy pisemnej oryginalną kompozycją podporządkowaną pewnemu założeniu,
- w pracy pisemnej zastosować (w zależności od potrzeb) bogactwo środków leksykalnych i figur retorycznych, związków frazeologicznych.

UWAGA!

Pozycje z gwiazdką (*) to lektury dla klasy humanistycznej (poziom rozszerzony).

KLASA III

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń potrafi:

- wymienić bohaterów poznanych dzieł literackich, podać kolejność zdarzeń, wskazać czas i miejsce akcji (S. Żeromski, *Przedwiośnie*; W. S. Reymont, *Chłopi* (fragm.); W. Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragm.) S. Witkiewicz, *Szewcy**; B. Schulz, *Ulica Krokodyli**, *Sklepy cynamonowe**, F. Kafka, *Proces** (fragm.), M. Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata**; T. Borowski, *Proszę państwa do gazu*; G. Herling-Grudziński, *Inny świat* (fragm.); H. Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*), określić ramy chronologiczne dwudziestolecia międzywojennego, II wojny światowej,
- napisać samodzielnie rozprawkę problemową oraz analizować tekst liryczny,
- odtworzyć z pamięci definicje podstawowych nazw i pojęć związanych z XX wiekiem – modernizm, awangarda, futurizm, Skamander, Awangarda Krakowska, dadaizm, symbolizm, groteska, katastrofizm, Holocaust, literatura łagrowa i łagrowa,
- wykazać się znajomością podstawowych gatunków literackich (poznanych poprzez lekturę i analizę konkretnych utworów) i wskazać ich cechy: powieść polityczna, psychologiczna, paraboliczna, poezja lingwistyczna, literatura faktu, dziennik, reportaż,
- wymienić postawy bohaterów utrwalone w utworach poszczególnych epok – człowiek zlagrowany, pokolenie Kolumbów,
- korzystać z podręcznika,
- wypowiadać się w przewidzianych programem formach (streszczenie, notatka, notatka syntetyzująca, tekst własny – wypracowanie,
- streszczać utwory literackie, opowiadać fabułę utworów literackich,
- interpretować ad hoc wybrane teksty kultury,
- uczestniczyć w rozmowie, budować wypowiedzi wielozdaniowe,
- rozpoznaje style języka.

Uczeń zna:

- utwory literackie lub fragmenty wskazane w podstawie programowej, poznane w toku pracy na lekcji,
- podstawowe zagadnienia z nauki o języku: odmiany środowiskowe języka polskiego, tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny,
- style grup poetyckich – Skamander, Awangarda Krakowska, Futuryści; style poetów i pisarzy – B. Leśmiana,
- definicję terminu: stylizacja językowa.

Uczeń:

- systematycznie prowadzi zeszyt,
- odrabia prace domowe

OCENA DOSTATECZNA

Aby uzyskać ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

- powiązać fakty literackie z wydarzeniami historycznymi – okres dwudziestolecia międzywojennego – rewolucja październikowa – zagrożenie komunizmem, odzyskanie przez Polskę niepodległości, wybuch II wojny światowej – losy ludności polskiej pod okupacją niemiecką i radziecką, działalność polskiego państwa podziemnego, powstanie warszawskie – pokolenie Kolumbów, powstanie w Getcie Warszawskim – Holocaust, zakończenie wojny – Polska zniewolona przez stalinizm, socrealizm,
- scharakteryzować postawy bohaterów utrwalone w utworach literackich,
- wskazać podstawowe toposy i symbole – „radość z odzyskanego śmietnika”, miasto jako kwintesencja postępu, obóz koncentracyjny jako symbol zagłady masowej,
- wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach poszczególnych okresów literackich,
- wymienić przedstawicieli głównych kierunków w sztuce danej epoki – P. Picasso, W. Kandinsky,
- sporządzać samodzielnie notatki,
- wykorzystać w wypowiedziach ustnych i pisemnych wiadomości z nauki o języku.

OCENA DOBRA

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

- scharakteryzować epokę nie tylko w kontekście zjawisk literackich, ale szerzej - w kontekście kulturowym – Europa i Polska po I wojnie światowej, koncepcja poety żołnierza – Sztuka i Naród,
- wić idee filozoficzne omawianych okresów i powiązać fakty literackie z nurtami filozoficznymi – psychoanaliza, nietzscheanizmu,
- rozwiązać problemy postawione w toku pracy nad lekturą,
- charakteryzować bohaterów literackich w powiązaniu z ogólną wiedzą o epoce – wpływ historii na losy jednostki,
- sporządzać samodzielnie notatki,
- gromadzić, porządkować i wykorzystywać w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł o literaturze lub innych dziedzinach sztuki,
- przedstawić sylwetki i twórczość autorów z danej epoki,
- zabrać głos w dyskusji,

- korzystać świadomie i celowo z bogactwa leksykalnego polszczyzny,
- scharakteryzować cechy językowe utworów literackich,
- sklasyfikować i objaśnić funkcje środków stylistycznych charakterystycznych dla danej epoki,
- postawić hipotezę interpretacyjną tekstu literackiego lub fragmentu utworu.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

- wskazać związki omawianych epok z kulturą powszechną,
- ustalić konteksty filozoficzne, estetyczne i społeczno-polityczne oraz wykorzystać je w interpretacji utworu,
- analizować i oceniać zjawiska literackie i kulturowe danego okresu literackiego,
- przedstawić sposoby funkcjonowania motywów, toposów i wzorców osobowych w literaturze,
- samodzielnie odkrywać w poszczególnych utworach literackich treści uniwersalne,
- cytować i komentować cytaty,
- zabrać konstruktywny głos w dyskusji,
- dowieść własnych racji w ocenie dzieł literackich, malarskich i filmowych,
- interpretować różne teksty kultury,
- dokonać analizy i korekty własnej pracy pisemnej,
- napisać tekst zharmonizowany stylistycznie z celem wypowiedzi.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- samodzielnie dokonać syntezy wiedzy o literaturze w ujęciu historyczno-literackim i uniwersalnym (dotyczy to literatury polskiej i obcej różnych epok),
- dokonać analizy i interpretacji porównawczej utworów literackich, utworu literackiego i jego ekranizacji, tekstu dramatu i spektaklu, utworu literackiego i dzieła malarskiego,
- werbalizować swoje doświadczenia i sądy czytelnicze,
- swobodnie poruszać się wśród konwencji literackich,
- rozpoznawać formy gatunkowe,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych odwoływać się do kontekstów filozoficznych, etycznych i estetycznych,
- świadomie zindywidualizować wypowiedź (przejawiać inwencję słowną),
- posłużyć się w pracy pisemnej oryginalną kompozycją podporządkowaną pewnemu założeniu,

- w pracy pisemnej zastosować (w zależności od potrzeb) bogactwo środków leksykalnych i figur retorycznych, związków frazeologicznych.

UWAGA!

Pozycje z gwiazdką (*) to lektury dla klasy humanistycznej (poziom rozszerzony).

KLASA IV

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń potrafi:

- wymienić bohaterów poznanych dzieł literackich, podać kolejność zdarzeń, wskazać czas i miejsce akcji (A. Camus, *Dżuma*; G. Orwell, *Rok 1984*; S. Mrożek, *Tango* i wybrane opowiadanie* (np. *Hamlet*); M. Nowakowski, *Górq „Edek”*; A. Stasiuk, *Miejsce* (z tomu „Opowieści galicyjskie”); O. Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie*, R. Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragm.); T. Konwicki, *Mała Apokalipsa**; J. Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku**; wybrany esej* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Zbigniewa Herberta)
- wskazać główne tematy poezji Cz. Miłosza, Z. Herberta, W. Szymborskiej i S. Barańczaka określić ramy chronologiczne socrealizmu i literatury współczesnej,
- odtworzyć z pamięci definicje podstawowych nazw i pojęć związanych z epoką: antyutopia, autorytaryzm, bunt egzystencjalizm, człowiek absurdalny, dystopia, egzystencjalizm, fantastyka naukowa, heroizm, socrealizm, egzystencjalizm, poezja Pokolenia '68, poezja stanu wojennego, cenzura, drugi obieg, ezop socjalistyczny, nowomowa, reinerpretacja, manipulacja, propaganda, slogan,
- wykazać się znajomością podstawowych gatunków literackich (poznanych poprzez lekturę i analizę konkretnych utworów- powieść parabola, dramat współczesny,
- wymienić postawy bohaterów utrwalone w utworach - święty bez Boga, konformista, człowiek absurdalny,
- korzystać z podręcznika,
- wypowiadać się w przewidzianych programem formach (rozprawka, streszczenie, notatka syntetyzująca),
- streszczać wybrane utwory literackie i teksty kultury,
- systematycznie odrabiać prace domowe,
- prowadzić systematycznie zeszyt przedmiotowy,
- przygotować ad hoc i wygłosić krótką wypowiedź argumentacyjną (interpretacja obrazu w oparciu o wybrany tekst kultury),
- interpretować różnorodne teksty kultury,
- analizować teksty o tematyce politycznej i publicystycznej i popularnonaukowych.

Uczeń zna:

- podstawowe tendencje współczesnego języka polskiego.

Uczeń:

- systematycznie prowadzi zeszyt,
- odrabia prace domowe.

OCENA DOSTATECZNA

Aby uzyskać ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

- wykorzystać w wypowiedziach ustnych i pisemnych wiadomości z nauki o języku (kultura języka, stosowność stylistyczna),
- wskazać podstawowe topoty i symbole: globalna wioska, labirynt, motyw świata jako teatru, homo viator.

OCENA DOBRA

Aby uzyskać ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

- scharakteryzować epokę nie tylko w kontekście zjawisk literackich, ale szerzej – w kontekście kulturowym,
- powiązać fakty literackie z wydarzeniami historycznymi (np. Odwilż, Czerwiec '56, Marzec '68, Grudzień 70, Sierpień '80, Grudzień '81, 1989),
- przedstawić idee filozoficzne omawianego okresu i powiązać fakty literackie z nurtami filozoficznymi (np. cele literatury powojennej, socrealizm, egzystencjalizm),
- rozwiązać problemy postawione w toku pracy nad lekturą,
- charakteryzować bohaterów literackich w powiązaniu z ogólną wiedzą o epoce,
- sporządzać samodzielnie notatki,
- gromadzić, porządkować i wykorzystywać w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł o literaturze lub innych dziedzinach sztuki,
- przedstawić sylwetki i twórczość autorów z danej epoki,
- zabrać głos w dyskusji,
- korzystać świadomie i celowo z bogactwa leksykalnego polszczyzny,
- scharakteryzować cechy językowe utworów literackich,
- sklasyfikować i objaśnić funkcje środków stylistycznych,
- znaleźć w tekście dominantę interpretacyjną,
- w zadanym tekście określić problem i ustosunkować się do niego oraz wybrać teksty kultury, które korespondują z fragmentem utworu,
- wymienić nazwiska kilku artystów, przedstawicieli sztuki współczesnej, np. M. Abakanowicz, A. Warhol, J. Nowosielski.

Uczeń zna:

- style poetów i pisarzy: Cz. Miłosza, Z. Herberta, W. Szymborskiej, S. Barańczaka, A. Camusa, S. Mrożka, A. Stasiuka, O. Tokarczuk, G. Orwella, M. Nowakowskiego, J. Dukaja, T. Konwickiego.

OCENA BARDZO DOBRA

Aby uzyskać ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

- wskazać związki omawianej epoki z kulturą powszechną,
- ustalić konteksty filozoficzne, estetyczne i społeczno-polityczne oraz wykorzystać je w interpretacji utworu,
- analizować i oceniać zjawiska literackie i kulturowe danego okresu literackiego,
- przedstawić sposoby funkcjonowania motywów, toposów i wzorców osobowych w literaturze,
- samodzielnie odkrywać w poszczególnych utworach literackich treści uniwersalne,
- cytować i komentować cytaty,
- zabrać konstruktywny głos w dyskusji,
- rozpoznawać różnorodne środki stylistyczne i określać ich funkcje,
- dowieść własnych racji w ocenie dzieł literackich, malarskich i filmowych,
- interpretować różne teksty kultury, sporządzić bibliografię na zadany temat,
- napisać recenzję przedstawienia teatralnego lub filmu,
- dokonać analizy i korekty własnej pracy pisemnej,
- napisać tekst zharmonizowany stylistycznie z celem wypowiedzi.

OCENA CELUJĄCA

Aby uzyskać ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- samodzielnie dokonać syntezy wiedzy o literaturze w ujęciu historyczno-literackim i uniwersalnym (dotyczy to literatury polskiej i obcej różnych epok),
- dokonać analizy i interpretacji porównawczej utworów literackich, utworu literackiego i jego ekranizacji, tekstu dramatu i spektaklu, utworu literackiego i dzieła malarskiego,
- werbalizować swoje doświadczenia i sądy czytelnicze,
- swobodnie poruszać się wśród konwencji literackich,
- rozpoznawać formy gatunkowe,
- dostrzegać zależności kompozycyjne poszczególnych partii tekstu,
- budować własne wypowiedzi ustne zgodnie z zasadami retoryki i logiki,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych odwoływać się do kontekstów filozoficznych, etycznych i estetycznych,
- świadomie zindywidualizować wypowiedź (przejawiać inwencję słowną),

- posłużyć się w pracy pisemnej oryginalną kompozycją podporządkowaną pewnemu założeniu,
- w pracy pisemnej zastosować (w zależności od potrzeb) bogactwo środków leksykalnych i figur retorycznych, związków frazeologicznych,
- swobodnie dyskutować na temat literatury i sztuki.

UWAGA!

Pozycje z gwiazdką (*) to lektury dla klasy humanistycznej (poziom rozszerzony).